

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Övernaturliga väsen,

Kloka,

Fåglar m.m.

2 + 22 s.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5675**

Landskap: **Skåne** Upptecknat av: **Lage Nilsson**
 Härad: **Västra Göinge** Adress: **Gårdby**
 Socken: **Röke** Berättat av: **Anton Olandersson**
 Uppteckningsår: **1938** Född år **-65** i **Röke sn**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning. 1 - 2

	sid.
Meddelarupplysningar	1
Hornet och pipan	2
Skogsnuvan (allmänt)	3
Spöke på väg (om "den lilla käringen" ett lokalt skogsnu- veväsen)	4
Bäckamannen (en morgon då det var spårsnö, åker med skjutsar)	5
Bäckamannen (barn rida på bäckamannen)	6
Bäckamannen (med den långa läppen)	7
Bäckamannen (torpare skjuter bäckamannen)	8
Bäckamannen mal i vattenkvarn	9
Mjölkaharen (inte lämna stickor då man hugger kull träd m.m.!))	10
Maran (de som inte ha ögonhår, man skall säga Mara m.m.)	11
Hurrvind. Drake. Först från julottan	12
Lappskan och vargarna	13

forts.!

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -65, Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning.

2

sid.

Förvanda syn (person kryper genom pumpstock, fröknar- na, som dra upp kjolarna)	14
Taga kraften från annans hästar (stutar följa hästarna)	15
Anders Hansson (hans hädanfärd m.m.)	16
Göken. Skatan	17
Stenen vänder sig	18
Göing lurar slättbo att äta upp en stutaskit	19
Saga om samlag mellan ogifta och havandeskap (drängen stoppar på pigan vad som var kvar av den lilla grisen)	21
Hästslakt, rackare	22

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1Meddelarupplysningar

Meddel. född och uppväxt på den gård han ännu
såsom nuntlagsman bor på, en ståtlig gård, i
Englarp by. Meddel. har sedan han var uppväxt
gjort en del affärsresor inom landskapet (jfr
sid. 14 f.) och en historia som den å sid. 20 f. har
han inhämtat på något ställe under sina resor.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år - 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Hornet och pipan.

Det var så förskräckligt med troll på ett ställe ö man ville ha
dödan dem. En kare var där för att stjåla ett horn, som
trollen hade. Han blev bjudd på något att dricka som
frätte bort både to och höll på länder av ökel, där han ha-
de slagit det. Någon ropade till honom, när han red bort,
att han skulle inte rida färd den länge utan tvärs över
färd. Trollen som följde honom måste springa långt
med färderna. Han kom hem med hornet - även pipan,
vad det var - men trollen var efter honom. Han hann
att lämna den till någon annan. Sedan tog trollen livet
av både honom och hans häst. Han låg framför hästen och
hästen slog med fötterna efter trollen, men det hjälpte ej.
Trollen måste förvinna, ty de hade ej längre pipan att andas med.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Skogsruvan.

När man blev förvildad av skogsruvan, vilket hände här ibland ~ många kända personer har blivit förvildade av skogsruvan ~, då skulle man kränga mössan ut ö in. Jag har gjort så.

När skogsruvan förvildat någon, skuttar hon så fastligt.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
 Uppteckningsår: 1938 Född år - 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Spöke på väg.

Det var en som bodde här nere vid "sägel". Anton hette han; han hade varit i Amerika. Han gifte sig med en, som var från Brunnshult, ö det var här i närheten av byn som det hände. Han var en stark ö djärv karl. Och då han kom från sin svärfar en gång ö skulle köra hem. Det var han och fru. Fru sade till honom: "Det vore gott att inte vi mötte den lilla käringen". Det är nämligen ett spöke här vid vägen, som man kallar för den lilla käringen, ö hon går inte ur vägen för någonting. Han sade: "Å, låt henne bara komma. Jag skall nog putta till henne, så hon får nog". Han hade knappt sagt det, förän plödan välles. Se kom i snön. Det var många sågo henne här nere.

Skriv endast på denna sida!

Jfr uppt. eft.
G. J. Svensson
sid. 12!

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Uppptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Upppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Bäckamannen.

Bäckamannen gick igenom gården här. Vi var tre stycken som såg honom. Det var en morgon.

Denna morgon var det fin snö på gården, men fastän man hade sett bäckamannen så tydligt på gården, så syntes det, när man kom ut, inte några spår i snön, då han hade gått.

De brukade få skjutsa den där bäckamannen, o det var inte det bästa. För han var tung. Hästarna blev mygghel ovetta av att dra, när han åkte med.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV6Bäckamannen.

I Mjölts totp var många pågat. Bäckamannen kom o då var han som en häst. Och de stalle sig opp på honom. Förel en, och sedan fler. Till sist antto de på honom alla åtta. De var alla bröder. En av dem var Paul Olsson, meddel: e svåger - så det ä från honom som traditionen kommer. - Bäckamannen bar iväg ut i sjön med dem. Men de ramlade av o de kommo inte i någon skada genom händelsen.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Bäckamannen.

En gång när de brände brännvin, så kom det en stort
långt öke, och det sträckte in huvudet här genom dör-
ren till brygg-huset ö frågade pigan som var i brygg-
huset: "Har du sell så stor läpp [láp]?" Pigan
tog en bylla av det hon hade på eiden ö slog
i flabben på bäckamannen ö sade: "Har du
kär så hel suppa [sýba]?"

Kreaturen brukade ävenledes ibland synas
komma ut på gården och springa. Men vore
inne i ladugården ö ingenting stod på utan
^{allt} det var som det skulle vara. Det var bäcka-
mannen, som syntes på olika sätt. Även detta
på Olanderssons gamla gård i Englarp.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Blandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år — 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Bäckamannen.

En topar som bodde här ned, han sköt på bäckamannen, men han blev oslagad.

Det hände således i Tengarp. Toparen - "en led gubbe" - såg bäckamannen ~ vid Nils Kristenssons - o sköt honom mellan två långor, där han sprang. Bäckamannen sprang till sjön så fastligt. Skottet gjorde honom således inte någon skada.

Det är mer än 30 år, kanske 40 år, sedan det hände.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~ 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Bäckamannen mal i vattenkvarn.
Vi hade en kvarn här fält invid. Jag hörde att kvarnen
~ en vattenkvarn ~ gick. Det hördes tydligt. När-
heten av kvarnen bodde en gammal kvinna. Hon
visste all del var bäckamannen, som var i kvar-
nen o malde. Hon sade att hon brukade även
höra honom, när han var där och hackade ste-
nar, o hon sade till mig att det nyttjade
intet att jag gick dit och tillade efter, för där
var i alla fall inte någon dör. Jag var där o
såg efter, men där syntes inte någon o kvar-
nen stod, o där var inte något vatten i dam-
men.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Mjölkaharen.

Det var en gräbba, som tjönte på en ställe, hon hette Johanna, ö hon kunde höra hur det "svadrade", igenom väggen där hon var, när han kom med mjölk ö hade varit ö mjölkat "koer". Det var komma "karall" utställa där, som han skulle ha det i. Sen om morgnen, var där fullt av mjölk.

Man såg att mjölkaharen har bara pinnas till bli. Säg ut som en vanlig har.

En gammal kare här, Måns Bengtsson, som med del. högg skog tillsammans med, var mycket försiktig med att man skulle inte låta några stickor stå kvar vid det att trädet föll, utan hugga av dem, ty av sådana stickor kunde det göras mjölkaharer.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~ 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Maran.

De som inte ha något ögonhår här oppe över ögonen, de öro maror. - Två var på ett ställe ö "fömrade". När de hade vilat en gång, sade den ene att han hade varit så förfärligt plågad av maran. Den andre skrattade åt honom ö sade att om maran kom på honom, så skulle han nog vela att klara sig.

Så de vilade nästa gång kom maran ö krupit honom. Han kunde blott säga: "Ma. Ma. Ma.!", och han måste ligga och pinas. Och han var mycket förbi hela dagen efteråt, efter det att maran hade krupit honom, ö han kunde knappt arbeta. Han var så trött.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
 Uppteckningsår: 1938 Född år - 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Hurwind. Drake.

Man trodde att "hurvindar" var onda andar eller troll.

Man skall spolla tre gånger, när de komma, ejest blev man sjuk. /

Vi har en backe, som vi kallar för Draka-
backen. Håi kom draken en gång o en person såg
honon. Han var som en glödande järnstång. /

Förel från julottan.

Då vi skulle köra från julottan; den som då kom
förel hem, han skulle få förel inbärgal. /

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Lappska och vargarna.

Det var några som de kallade för dallullor (meddel. tän-
kes på lappar). En av de käringarna hade gått uten kvinna
ö skulle höra vad vargarna sade; när hon kom in frågade
de: "Nä, vad säger vargarna i natt?" - "Jo, de säger
att de skall ha Källstupa nummer häst till frukost i mor-
gon." Och det höll stånd också. När drängen hade num-
merhästen ute ö vattnade den nästa morgon, var det
två vargar där. Hästen var kall ö livad ö vargarna
oprungo ö lekte med den först. Då släppte dräng-
en efter på grimman ö gav den fri, ö snart kas-
tade sig vargar-na över den ö beto ihjäl den. Den
ena vill halsen ö den andra kastade sig på honom
bakstul, ö vargarna slogo till hästen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Förväntad syn.

Meddel. talas om en person från Lärkesholm i Örkellunga, som kunde förvänta syn. Han körde resor neråt stället och sålde bl. a. pumpor. Det var en industri vid Lärkesholm att tillverka pumpor, som man körde och sålde. Han kröp genom dessa pumpstorkar, men han kröp naturligtvis i verkligheten ovanpå pumpen. När han kröp rann det ut fuktighet ur ändarna på storken före honom.

Då kom där en gång ett par förfärligt fina frökenar och han bestod sig för att skämta med dem till de församlades nöje. När de kommo fram började de kavla upp kjolarna ända upp till röven. För de lyckte att de stod i vatten, men där var inte något vatten.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Taga makten från annans hästar.

Meddel. talade om en, som han kände, vilken körde med ett par stutar i sina ärenden han hade här i socknarna. Denne språkade med en annan, som körde med hästar, om att de skulle dricka brännvin vid ett ställe, som låg längre fram vid vägen. Förutsatt att den här som körde med stutarna kom fram till krogen i tid, skulle den andra bjuda på brännvinet. De gävo sig iväg samtidigt. Han som körde med stutarna följde med efter, ö hans stutar sprungit lika fort som "öken" (d. v. s. hästarna).

Han kunde nämligen taga makten från den andres ök, ö de fingo således draga för stutarna också.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~ 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

Anders Hansson

När Anders Hansson var död skulle han dragas till grav-
en med två par hästar. Han sade ifrån om att
man skulle ha två par hästar, när man hörde
honom till kyrkogården. Det hade man och de drog
så att de var genomsvettade.

När man såg graven dagen efter var där en
botta ner genom jorden vid den ena sidan i
gravsten. Ett hål också ner genom jorden. Det
var ingen människa som visste vad det var för.

Om Anders Hansson berättade meddel. vidare även
det att Anders Hansson tvingade en bekant till meddel.
som inte hade velat stänga led, att stå vid ett led i
en hel natt utan att han kunde gå från stället.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år -65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Göken. Skalan.

Om man härmar göken, då blodar näbben på honom. - Det blir en hök av göken, sedan han har gått lite. Gal han se, när man börjar höra, när det är hörsackar, då blir det väl lite sommar.

Ti har haft skala här mycket länge nu, men den var inte en enda lyckling, men om man skjuter efter den, då börjar hon att taga lycklingar. Man skall heller lägga ut lite polatis o. dyl. åt henne, så går hon inte någon skada.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år - 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Stenen vänder sig!

Den där käringen, som hade setts på kamman
- farva hustru-mor -, hon var så illmarig. Det
var en stor sten här. Då sade hon till mig:
"Den där stenen, den vänder sig var gång.
den känner nybakat bröd." Jag tyckte
det var besynnerligt o var där o tittade,
men den låg på samma ställe.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Göing lurar slättbo att äta upp en slätskib.
En som hörde resor hörde en slätskib. Han kom
överens med den andra, som var med på resan,
att man skulle lura en slättbo att äta den.
Han brödde smör på den o lade ost på, o sedan
när de hade kört längre ner, träffade de en
slättbo o talade med denne. "Här har vi det
dä ope i Göinge?" frågade han. - "Har det
bröd har ni?" - "Vi brukar ta oss en sup, innan
vi äter", sade göingen o bjöd slättbo. Sedan
gav han honom brödet d.v.s. slätskiben.
- "Vi brukar bita rakt över", sade han. Slättbo
al o sade att han tyckte det smakade bra,
o bjöd göingen på bröd som var av bästa vete.

Skriv endast på denna sida!

5675

ACC. N:R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
 Uppteckningsår: 1938 Född år ~65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Saga om samlag mellan ogifta ö havandeskap.¹⁻²
 Från ovissel håll - dock ej litterär - har meddel. följande tradition.
 En präst ö hans fru hade en dräng ö en piga. Prästen ö frun
 borta; drängen ö pigan ensamma hemma. - Drängen ö pigan
 bestölo slakta en gris. De orkade inte äta upp hela. Viste inte var
 de skulle gömma lite kött efter den lilla grisen, som var över,
 när de åt. - "Lägg dej i sängen. ö drag kjolen över huvudet," sade
 drängen till pigan, så skall jag gömma det. Han stoppade se-
 dan på pigan det; men det var naturligtvis ett annat kött-
 olycke, som han stoppade på pigan, ö det som var över av gri-
 sen, gick han ö slängde ut på mögkullen. Pigan lyckte emel-
 lertid att det smakade bra; "Var där inte mer," sade hon.
 "Jo, vänta en stund," sade drängen, "här är lite mer,
 som jag skall stoppa in också." Sedan hon hade väntat

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år - 65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

2

en stund, stoppade han på henne mer köll.

Sedan blev pigan tjukt. "Det är så goll all jag såger
det med detsamma för frun," sade hon, "när prästen o frun
var borta så tog drängen o jag o slaktade en gris o det
var lite som blev över o all stoppade vi in i mej." - När
pigam skulle få glullen, så tog frun en mjölk hytta
i släute sig framför henne med, o rörlom med
fingret i mjölken så som då man lockas på en
gris all han skall komma o dricka.

ACC. N:R. 5675

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Anton Olandersson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~65 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Gläslslukt, rockare.

Strax jag minns var där ingen som åt hästaköft ("ögalöft"). Det skulle grävas ner, artihop. Det var fattare som slaktade hästar. Dessa fattare ~ sådant dör dåligt folk - "gillade" även hundar.

Man ledde ut hästarna o stack dem i bröster.

En här var hästrockare. Han hade lite lön för det. Han hade väl inte något hem, han jåk tro; han körde fram o tillbaka.